

(POGLED) Kolumna Mejre Festić: Kako krotiti inflacijo in kaj vse vpliva nanjo

[Prof. dr. Mejra Festić, Ekonomsko-poslovna fakulteta, Univerza v Mariboru](#)

14.02.2023 05:00

Kriza je vedno priložnost za napredek. Slovenija ima energetski in gospodarski potencial

ANDREJ PETELINŠEK

Inflacija je endogen proces, kar pomeni, da je odvisna od več dejavnikov in se v različnih fazah gospodarskega cikla različno intenzivira. Na inflacijo vplivajo denarna politika, razpoložljiv kreditni potencial, višina obrestnih mer, povpraševanje gospodinjstev in investicije podjetij, varčevanje, prekomerna zadolženost ekonomskih subjektov (gospodinjstev in podjetij), stopnja izkoriščenosti proizvodnih zmogljivosti v gospodarstvu, cene energentov in surovin, politika plač, produktivnost in plačna razmerja med menjalnim in nemenjalnim sektorjem ter inflacijska pričakovanja.

Gonilo gospodarskega razvoja in rasti so nove tehnologije, višja dodana vrednost in produktivnost. Osnova za vzdržno rast plač je rast produktivnosti, ki omogoči rast realnih plač. Menjalni sektor je bolj produktiven od nemenjalnega, ker je izpostavljen večji konkurenčnosti in tako tudi dopušča višjo vzdržno rast plač. Ker pa je trg dela administrativno organiziran, plače nemenjalnega sektorja dohitevajo plače menjalnega sektorja. Razlika v produktivnosti oziroma zaostanku produktivnosti nemenjalnega sektorja se odrazi kot inflacijski diferencial.

Cene hrane so se po podatkih statističnega urada gibale navzgor
ANDREJ PETELINSEK

Na cene energentov in surovin v globalnem gospodarskem okolju malo odprto gospodarstvo nima vpliva. Višanje cen energentov in surovin pomeni višjo stroškovno postavko BDP in cene posledično rastejo. Običajno se zgodita tudi ohlajanje gospodarstva in upočasnitev gospodarske rasti. Če centralne banke izvajajo ohlapno denarno politiko in tako znižujejo obrestne mere, je gospodarstvu na voljo več kreditnega potenciala. Vprašanje pričakovanj faze gospodarskega cikla (recesije ali prosperitete) je, ali se bo kreditni potencial tudi uporabil za višjo rast kreditov. Če se poveča zadolženost podjetij in gospodinjstev ter se posledično poveča agregatno povpraševanje, prav tako nastanejo inflacijski pritiski, še posebno v pregrevanju gospodarstev, ko so gospodarstva pri visoki izkoriščenosti proizvodnih zmogljivosti.

ANDREJ BAJT

Evroobmočje je od finančne krize naprej izvajalo ohlapno denarno politiko skozi nestandardne instrumente centralne banke in ohranjalo

nizko raven obrestnih mer. Gospodarstva so se začela premikati v prosperiteto vse do izbruha koronavirusne krize. Covid kriza je ohladila gospodarsko rast. Nastale so motnje v mednarodni dobavni verigi, kar je začelo potiskati cene navzgor. Ljudje so kupovali dobrine na zaloge. Sledil je zagon gospodarstev vse do izbruha rusko-ukrajinske krize. Evropa je sprejemala ukrepe, ki so povzročili poviševanje cen energentov in surovin, motnje v dobavni verigi pa so dodatno pospešile stroškovno inflacijo. Tako se je povišala stroškovna postavka v BDP, kar hromi kupno moč prebivalstva in podjetij; motnje v dobavi pa upočasnjujejo gospodarsko rast in gospodarski cikel se začne obračati.

Kriza je vedno priložnost za napredek

Kriza je vedno priložnost za napredek. Slovenija ima energetske in gospodarske potencial. Zeleni projekti, pridobivanje električne energije iz obnovljivih virov so priložnost za rast in razvoj, s tem pa večja proizvodnja električne energije prispeva k njeni pocenitvi, s čimer se znižuje pomembna stroškovna postavka BDP. Denimo potencial reke Drave je ocenjen na deset črpalnih elektrarn, kot je na primer potencialni projekt Črpalne elektrarne Kozjak. Narejena sta bila tudi analiza za vetrne elektrarne in drugi blok jedrske elektrarne. Komplementarne elektrarne je treba časovno smiselno umestiti v energetske sistem Slovenije.

ANDREJ BAJT

Realizacija zelenih projektov in digitalizacija, tehnološki napredek z večjo produktivnostjo gospodarskih dejavnosti, večanje učinkovitosti privatnega in javnega sektorja dajejo osnovo za vzdržno rast plač. Hkrati pa je treba ohranjati kupno moč prebivalstva ob podražitvah predvsem hrane in energentov. Zato se nominalne plače prilagajajo inflaciji z namenom ohranjanja kupne moči gospodinjstev. Plače se brez vpliva na inflacijo lahko povečujejo torej le ob rasti produktivnosti,

tehnološkem napredku oziroma glede na rast produktivnosti gospodarskih dejavnosti.

ANDREJ PETELINŠEK

In naprej? V letu 2023 pričakujemo nadaljevanje šibkejše gospodarske rasti, medtem ko so pesimistične prognoze konec leta 2022 napovedovale tudi tveganje recesije. Inflacija v evrskem območju je avgusta 2022 dosegla 9,1 odstotka, medtem ko je bila v Sloveniji višja, 11,5 odstotka. Tudi pričakovanja glede inflacije so za leto 2023 višja od cilja ECB v višini dveh odstotkov letno.

Mejra Festic

Geopolitične napetosti so znatno prispevale k rasti cen hrane in energentov. Vlade držav so tako s številnimi ukrepi skušale blažiti visoke cene energentov. Motnje v dobavnih verigah so spodbujale inflacijo. ECB je dvigovala obrestne mere, kar je normalna posledica izhoda iz nestandardnih ukrepov denarne politike. Dvigi obrestnih mer

in pogoji financiranja prispevajo k temu, da se inflacijski pritiski ne bodo podaljševali čez srednji rok zaradi vpliva na (kreditno) povpraševanje. Za zniževanje inflacije je tako nujno sinhrono sodelovanje vseh ekonomskih politik, saj pritiskov na ponudbeni strani ni mogoče učinkovito naslavljati le z denarno politiko. Predvsem pa je treba realizirati zelene projekte iz obnovljivih virov. Načrti so bili pripravljene že v preteklosti in tako je mogoče prispevati h gospodarski rasti, večji energetski neodvisnosti in učinkovitosti, posledično sledi urejanje okolja, kamor se umestijo novi energetski objekti in se začne zagon spremljevalnih gospodarskih dejavnosti. Kriterij za ekonomsko upravičenost energetskih objektov je stroškovna cena proizvodnje MWh električne energije, kjer ima reka Drava največji (še neizkoriščen celotni) potencial.